

Handläggare: Lena Embertsén
Telefon: 08-508 28 864

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2012-09-25 p. 20

Förslag till förbud mot bisfenol A i termopapper – synpunkter på Kemikalieinspektionens rapport

Remiss från miljödepartementet dnr: M2012/1772/Ke

Förvaltningens förslag till beslut

1. Tillstyrka förslaget.
2. Föreslå att Kemikalieinspektionen ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett förbud mot användning av samtliga bisfenoler i termopapper.
3. Justera beslutet omedelbart

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Bakgrund

Remissen med förslag till förbud mot bisfenol A i termopapper är ställd till miljöförvaltningen i Stockholms stad och inte, som brukligt, till kommunstyrelsen. Motivet är sannolikt remissens tekniska karaktär.

Det är sedan 2011 förbjudet att inom EU tillverka, importera eller sälja napp-flaskor som innehåller bisfenol A (BPA). Utöver detta EU-förbud beslutade Sveriges regering i april 2012 att förbjuda BPA i förpackningar för livsmedel avsedda för barn upp till tre år. Den 12 april 2012 gav regeringen Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram ett nationellt förbud mot BPA i termopapper

som används i kassakvitton, biljetter etc. I uppdraget ingår också att kartlägga vilka termopapper som kan ersätta papper med BPA och vilka eventuella hälso- eller miljöfarliga egenskaper dessa har. Utredningen redovisades till miljödepartementet den 29 juni. Sammanfattningen av rapporten redovisas i bilaga 1. Hela rapporten finns på följande länk:
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/03/26/39/d9b62839.pdf>

Svenska myndigheter har förutom detta uppdrag, även ett uppdrag att kartlägga användningen av BPA i leksaker och i material som används till relining av vattenrör.

BPA används framförallt i framställningen av polykarbonatplast och epoxi och produceras i mycket stora volymer globalt. Polykarbonatplast har en mängd olika användningsområden, bland annat används det i CD- och DVD-skivor, som byggmaterial i fordons- och byggindustrin samt i vissa plastflaskor och lådor för matförvaring. Epoxi förekommer bland annat i elektronik, i byggmaterial och material som används för att renovera vattenrör, s.k. relining, i vissa tandfyllnadsmaterial och i skyddande ytbehandling på insidan av förpackningar för livsmedel, som konserv- och läskburkar.

Termopapper har använts kommersiellt sedan 60-talet. Termopapper är ett vanligt papper som har en värmekänslig beläggning. Beläggningen innehåller ett fettartat ämne, ett ofärgat färgämne och en framkallare. Det är som framkallare BPA används. Papperet förs över ett skrivarhuvud som värmer specifika områden såsom bokstäver och siffror. Beläggningen och det ofärgade färgämnet och framkallaren reagerar så att texten framträder. På de delar av papperet som inte värmts finns oreagerad BPA kvar. Av den totala användningen av BPA utgör användningen i kvitton bara en liten del.

Sammanfattning av slutsatser i rapporten

- KemI har utfört en riskbedömning för personer som hanterar kvitton. Denna grupp utgörs till stor del av kvinnor i fertil ålder. BPA misstänks kunna ge effekter på småbarn och foster vid en mycket låg exponering. Kemikalieinspektionen bedömer att ett nationellt förbud är motiverat utifrån behovet att skydda det lilla barnet.
- Det finns idag inte några EU gemensamma åtgärder som omfattar kassakvitton.

- Kemikalieinspektionen bedömer att ett nationellt förbud för BPA i termopapper inte kommer att medföra några konsekvenser för handeln med andra länder.
- Utvecklingen av alternativ till BPA, samt det faktum att både BPA och andra bisfenoler redan har ersatts i kassakvitton, visar att en nationell reglering är möjlig även ur ett användarperspektiv.
- Skatteverket har tidigare bara accepterat papperskvitton men från och med slutet av april i år ska det vara möjligt att lämna digitala kvitton via sms eller e-post.
- Ett nationellt förbud mot BPA kommer inte att begränsa användningen av andra bisfenoler. Man kan heller inte säkert säga att säkerheten för människors hälsa blir högre eftersom man inte vet tillräckligt mycket om alternativen. KemI gör ändå bedömningen att ett förbud mot BPA skulle bidra till en fortsatt produktutveckling, ett fortsatt utbyte och att övergången till digitala lösningar påskyndas. En nationell reglering skulle också kunna påverka frågan om en reglering inom hela EU.
- BPA är klassat som reproduktionsstörande men i en lägre kategori vilket gör att det inte karaktäriserats som ett SVHC-ämne, (Substances of very high concern), dvs. särskilt farligt ämne. Hormonstörande egenskaper ingår inte i klassificeringen idag. Men trots att ett ämne inte uppfyller kriterierna kan det ändå finns sådana betänkligheter mot ämnet att det ändå kan räknas som ett SVHC- ämne. Misstankar om att BPA har särskilt hormonstörande egenskaper skulle alltså kunna göra att det ändå kan tas upp på kandidatlistan. Då måste dock något land driva frågan. Tyskland har anmält BPA till den så kallade CoRAP-listan (dit ämnen som kan komma att tas upp på kandidatlistan anmäls). Även Frankrike har påbörjat ett arbete. Sverige har inte anmält några planerade åtgärder för BPA inom Reach. Kemikalieinspektionen påpekar dock att deras uppdrag här är att ta fram ett förslag på nationellt förbud och inte att införa informationsplikt om BPA- innehåll i kvitton.
- Kemikalieinspektionen föreslår inte någon tidpunkt för ikraftträdande. Det finns två möjligheter. Antingen en relativt lång tid för ikraftträdande så de kassarullar som redan finns på marknaden kan slutanvändas, eller en kortare tid med övergångsbestämmelser för kassarullar som redan finns på marknaden.

Miljöförvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att ett nationellt förbud bör införas. Ett förbud i hela EU skulle naturligtvis vara bättre men ett nationellt förbud kan påskynda en EU harmonisering. Så var fallet när BPA i nappflaskor förbjöds.

Utredningen gäller enbart ett förbud mot användning av BPA men förvaltningen konstaterar att även andra bisfenoler inger betänkligheter ur hälso- och miljösynpunkt. Det finns bisfenolfria alternativ att tillgå. I Sverige finns fem leverantörer av termopapper som alla kan leverera bisfenolfria alternativ. Många större företag, t.ex. Coop, Axfood, IKEA och ICA har gått över till bisfenolfria alternativ med hänvisning till försiktighetsprincipen. Alternativen är dyrare, men priset verkar inte haft någon avgörande betydelse vid val av kvitton. Förvaltningen anser därför att det finns skäl att utreda förbud av alla bisfenoler för användning i termopapper.

Idag finns brister vad gäller informationen om riskerna också med de bisfenolfria alternativen t.ex. ureabaserade produkter. Det är därför viktigt det sker ett fortsatt arbete för att ta fram alternativ. Förvaltningens erfarenhet är att ett förbud påskyndar utvecklingen av hälso- och miljövänligare alternativ och i detta fall sannolikt också digitala lösningar.

Sedan remissen skickats ut har amerikanska naturvårdsverket (EPA) publicerat ett utkast av en omfattande utredning som gjorts av alternativen till BPA. Förvaltningen har inte tagit del av denna utredning men förutsätter att resultatet beaktas i beslutet.

Användningen av BPA i kvitton utgör endast en liten del av den totala BPA-användningen. För att minska den negativa miljö- och hälsopåverkan av BPA och andra bisfenoler är det av största vikt att även andra områden, speciellt där man har en humanexponering, regleras.

Vad gäller ikraftträdandet av ett förbud förordar förvaltningen en kortare tid med övergångsbestämmelser. Förvaltningen anser att en kortare tid gör utvecklingen av alternativ påskyndas.

Slut.

Bilaga 1 Sammanfattning ur KemI:s rapport